

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

RABI LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİ VE YAZILARINDAN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve **Harry (Chaim) Schimmel'in** anısına adanan cömert sponsorlukları için **Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle**. "R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, alta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." – Rabi Sacks

Şemot

Yahudi Liderliğinin Zorluğu

Bir aralar, yarı şaka, yarı ciddi, Moşe'nin peygamberlerin en büyüğü olduğunun kanıtının, Tanrı ondan Bene Yisrael'e liderlik etmesini istediği zaman, Moşe'nin bunu dört kez reddetmiş olması olduğunu söyledim: Ben kimim ki liderlik edeyim? Bana inanmayacaklardır. Ben belagatli bir adam değilim. Lütfen başka birini gönder.

Sanki Moşe, liderliği kabul edince kendisini nasıl bir işin içine sokmuş olacağını olağanüstü bir katiyetle biliyordu. Her nasılsa, Yahudi olmak belki zor olsa da, Yahudilerin *lideri* olmanın neredeyse olanaksız olduğunu önceden sezmişti.

Moşe bunu nereden biliyordu? Bunun cevabı, yıllar öncesinde, Moşe'nin gençliğinde yatmaktadır. O dönemde, artık genç bir yetişkinen, ilk kez halkını görmeye çıkmıştı. Onların köleleştirildiklerini, ağır işlerde çalışmaya zorlandıklarını görmüştü.

Bir Mısırlının, bir İbrani'yi, kendi halkından birini dövdüğünü görmüştü. Müdahale ederek İbrani'nin hayatını kurtarmıştı. Hemen ertesi gün, iki İbrani'nin aralarında kavga ettiklerini gördü ve yine müdahale etti. Bu kez, durdurduğu adamlardan biri agresif bir tavırla ona bir soruyla tepki verdi: "Kim seni üzerimize lider ve yargıç olarak atadı?"

Dikkat ederseniz, Moşe henüz lider olmayı aklından bile geçirmiş değildir ve şimdiden liderliğine meydan okunmaktadır. Ve bunlar, Moşe'ye bir İbrani kardeşi tarafından söylenen kaydedilmiş ilk sözlerdir. Bir gün öncesinde bir İbrani'nin hayatını kurtarmış olmasının ödülü bu olmuştu.

Ve her ne kadar sonuçta Tanrı Moşe'yi liderlik etmeye ikna ettiyse – veya ona bunu emrettiyse – de, bu iş, zor ve birçok kez moral bozucu olmaktan hiç geri kalmamıştır. Moşe, durumlarını eleştirmeye, günah işlemeye, isyan etmeye ve aralarında tartışmaya yatkın bir grup insana liderlik etmekle geçirilen kırk yılı aşkın bir dönemle karşı karşıyaydı.

Dehşete düşüren bir nankörlük gösterisiyle, Bene Yisrael, Tanrı'nın ve atadığı liderin mucizevi eylemlerine tanık olduktan sonra dahi Şemot kitabında birkaç kez şikâyet etmektedirler. Mara'da su acı diye yakınmaktadırlar. Sonra, daha agresif terimlerle, yiyecek eksikliğini protesto etmektedirler ('Keşke Mısır'da, et tenceresinin başında oturmaktayken, doyana kadar yemek yerken *A-Şem*'in Eli'yle ölseydik! Çünkü [anlaşılan] bizi [Mısır'dan] bu çöle, tüm bu cemaati açlıktan öldürmek için çıkardınız!') Daha sonra, Refidim'de, su eksikliği nedeniyle homurdanmakta, Moşe'yi, Tanrı'ya "Ne yapayım bu halka? Birazdan beni taşılayacaklar!" demeye sevk etmektedirler.

Devarim’de Moşe, Tanrı’ya “Zahmetinizi, yükünüzü ve çekişmenizi tek başıma nasıl taşıyım?” (Devarim 1:12) dediği zamanı hatırlamaktadır. Ve tabii ki, Beaaloteha *peraşasında* Moşe’nin, birçok kez duygusal çöküş diye nitelendirdiğim durumu yaşadığını okumaktayız:

“Neden kulunun başına bu derdi getirdin?” diye sordu *A-Şem’e*. “Hoşuna gitmeyen ne yaptım da tüm bu halkın yükünü üzerime koyuyorsun? Tüm bu halka ben mi hamile kaldım, onu ben mi doğurdum ki bana onu bir dadının emzikteki bebeği taşıdığı gibi kucağımda taşımamı söylüyorsun...? Tüm bu halkı ben tek başıma taşıyamam; çünkü bu yük benim için çok ağır! Ve madem bana böyle davranıyorsun, eğer gözünde beğeni bulduysam beni şimdi öldür ki kendi mahvımla yüzleşmeyeyim.” (Bamidbar 11:11-15)

Ve unutmayın ki bunu söyleyen, tüm zamanların en büyük Yahudi lideridir. Acaba Yahudilere liderlik etmek neden neredeyse olanaksızdır?

Bunun cevabını, Moşe’nin liderliğine karşı en etkili isyanı başlatan kişi vermiştir: Korah. Onun ve işbirlikçilerinin neler söylediğini dikkatle dinleyin:

Moşe ve Aaron’a karşı toplandılar ve onlara dediler: “Çok ileri gittiniz! Tüm cemaat – hepsi kutsaldır ve *A-Şem* onların içindedir. Öyleyse kendinizi neden *A-Şem’in* toplumunun üzerinde yükseltiyorsunuz?”

Bamidbar 16:3

Korah’ı motive eden güdüler yanlıştı. Bir demokrat gibi konuşuyordu, ama asıl istediği bir otokrat olmaktı. Şahsen lider olmanın peşindeydi. Ama sözlerinde, konumuzu ilgilendiren bir ipucu vardır. Yahudiler, güçlü bireylerden oluşan bir ulustur. “Tüm cemaat – hepsi kutsaldır.” Her zaman öyleydiler. Hâlâ da öyledirler. Bu onların güçlü yanıdır ve bu aynı zamanda onların zaafıdır. Tanrı’ya hizmet etmeyi zor buldukları zamanlar olmuştur. Ama kesinlikle Tanrı’dan aşağı kimseye hizmet etmeye hazır değildiler. Yahudiler “sert enseli” bir halktır ve ensesi sert bir halk, boyun eğmeyi zor bulur.

Peygamberler kralların önünde eğilmeye hazır değildi. Mordehay Aman’ın önünde eğilmeye hazır değildi. Makabiler Yunanların önünde eğilmeye hazır değildi. Halefleri Romalıların önünde eğilmeye hazır değildi. Yahudiler şiddetli düzeyde bireycidir. Bazı zamanlarda bu onları ele geçirilmez hale getirir. Ve bu aynı zamanda onları neredeyse yönetilemez, neredeyse liderlik edilemez hale de getirir.

İşte Moşe’nin, gençliğinde, kendi halkına yardım etmeye çalışırken keşfettiği bu olmuştur: Aldığı ilk cevap “Kim seni üzerimize lider ve yargıç olarak atadı?” şeklinde gelmiştir. Liderlik yükünü üstlenmekte bu denli tereddütlü olmasının ve bunu dört kez reddetmesinin sebebi budur.

Son zamanlarda Britanya ve Amerika Yahudileri arasında hararetli bir tartışma süregelmektedir: ¹ Acaba Yisrael devleti ve hükümeti için, üzerinde mutabık kalınmış, kolektif bir kayıtsız şartsız destek duruşunu mu benimsemek gerekir, yoksa genel duruşumuz, günümüzde, Yisrael ve dışındaki Yahudiler arasında var olan derin farklılıkları yansıtmalı mıdır?

Şahsi görüşüm Yisrael’in bu kritik zamanda bizim desteğimize ihtiyacı olduğu yönünde. Ancak süregelen tartışma gereksizdir. Yahudiler, ender tarihi istisnalar haricinde, asla hiçbir konuda hemfikir olmamış, güçlü bireylerden oluşan bir ulustur. Bu durum, ulusu, ona

¹ Bağlamı anlamak açısından, bu yazının Rabi Sacks tarafından Kasım 2010’da yazılmış olduğu dikkate alınmalıdır.

liderlik etmenin neredeyse olanaksız olduğu bir konuma yerleştirmekteyse de, aynı zamanda ele geçirilemez hale de getirmektedir. Olumlu ve olumsuz yanlar el ele yürümektedir. Ve eğer, inandığımız gibi, Tanrı bu halkı, tüm hatalarına rağmen sevdiyse ve hâlâ da seviyorsa, biz de aynısını yapmaktan aşağı kalabilir miyiz?

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları:

1. Sizce Moşe'nin gençlik deneyimleri liderliğe olan yaklaşımını nasıl şekillendirmiştir?
2. Tanah'taki diğer liderleri göz önünde tutarsak, Moşe ile diğerleri, örneğin Kral David veya Yeoşua arasında hangi benzerlik ve farkları bulabiliyorsunuz?
3. Moşe'nin bir lider olarak deneyimi, geniş bir çeşitliliğe ve fikirlerinde ısrar eden bir karaktere sahip olan bir gruba liderlik etmenin içerdiği karmaşık noktaları ve sorumlulukları anlamamıza nasıl yardımcı olabilir?